

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum aliquis intellectus creatus possit diuinam essentiam immediate
videre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

fit, quod omnis influxus sit ratione lucis, nisi lux metaphorice accipiatur pro omni actu, prout omne agens agit in quantum est ens actu, vel hoc potest esse verum in solis corporalibus, in quibus proprie dicitur lux, in quantum scilicet lux corporalis est forma primi corporis agentis scilicet celi, cuius virtute omnia corpora inferiora agunt. Et hæc ad præsens dicta sufficiant.

Finis sexti quodlibeti.

INCIPIIT QVODLIBET SEPTIMUM.

QVÆSTIO PRIMÆ.

QVÆSTIVM est de tribus.
 ¶ Primo, Quædam pertinentia ad substantias spirituales.
 ¶ Secundo, Quædam pertinentia ad sacramentum altaris.
 ¶ Tertio, Quædam pertinentia ad corpora damnatorum.
 ¶ Circa substantias spirituales quærebatur.
 ¶ Primo, De cognitione earum.
 ¶ Secundo, De fruitione anime Christi tempore passionis.
 ¶ Tertio, De pluralitate in substantiis spiritualibus inuenta.
 ¶ Circa primum quærebantur quatuor.
 ¶ Primo, Vtrum aliquis intellectus creatus possit diuinam essentiam videre immediate.
 ¶ Secundo, Vtrum intellectus creatus possit simul plura intelligere.
 ¶ Tertio, Vtrum intellectus angelicus possit intelligere singularia.
 ¶ Quarto, Vtrum notitia, quam Augustinus dicit prole mentis, sit accidens, uel non.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum aliquis intellectus creatus possit diuinam essentiam immediate uidere.

1. p. q. 12. ar. 2. o. & art. 4. ad 3. 2. uerbi. q. 9. & 4. dist. 49. q. 2. ar. 1. & 22. q. 175. art. 3.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod nullus intellectus creatus possit diuinam essentiam immediate uidere. Intellectus enim creatus, cum indifferenter se habeat ad omnia intelligibilia, non potest cognoscere determinate aliquid, nisi per obiectum suum determinetur: sed diuina essentia non est obiectum quod possit intellectum determinare, quia est summum in entibus, & maxime generalitatis, & nullo modo determinatum, ergo intellectus creatus ipsam uidere non potest.

¶ 2. Præ. Ad hoc quod intellectus cognoscat aliquid, oportet quod fiat in actu. Nihil enim operatur secundum quod est in potentia, sed secundum quod est in actu: intellectus autem non fit in actu, nisi secundum quod intelligibili informatur. cum ergo essentia diuina non possit per seipsam informare intellectum, ut formaliter faciat ipsum esse in actu, oportet quod debet per intellectum cognosci, quod per aliquam sui similitudinem intellectum informet ad hoc quod cognoscat, & ita non poterit immediate nisi per similitudinem uideri.

¶ 3. Præ. Ad hoc quod intellectus creatus essentiam diuinam uideat, oportet quod per lumen gloriæ perficiatur, sed lumen gloriæ est medium distans & ab

ipso intellectu, & ab ipsa essentia diuina, quæ est beatitudo increata, cum lumen predictum dicatur creatura ergo intellectus creatus non potest uidere diuinam essentiam immediate.

¶ 4. Præ. Secundum Phil. in 3. de anima. Sicut sensus se habet ad sensibile, ita se habet intellectus ad intelligibile: sed ad hoc quod sensus uisum suum obiectum percipiat, duplici medio indiget, lumine, & specie, quæ est similitudo rei uise, ergo hoc idem est necessarium intellectui in uisione diuine essentia, & sic non immediate eam uidebit.

SED CONTRA est quod dicit 1. Io. 3. Videmus eum sicuti est.

¶ 2. Præ. Ad hoc quod intellectus intelligat, nihil aliud uidetur requiri, nisi quod intelligibile fiat in actu, & quod intellectui coniungatur: sed essentia diuina per seipsam est intelligibilis in actu, cum sit immaterialis, intellectui etiam præsens est, quia ut dicit Aug. Deus unicuique rei est uicinius, quæ ipsa res sibi, ergo intellectus creatus essentiam diuinam poterit immediate uidere.

RESPON. Dicendum, quod absque dubio tenendum est, quod diuina essentia in patria immediate ab intellectu glorificato uideatur. Ad cuius euidentiam sciendum est, quod in uisione intellectiva triplex medium contingit esse. Vnum sub quo intellectus uidet, quod disponit eum ad uidendum, & hoc est in nobis lumen intellectus agentis, quod se habet ad intellectum possibilem nostrum, sicut lumen in oculis ad oculum, Aliud medium est quo uidet, & hoc est species intelligibilis, quæ intellectum possibilem determinat, & habet se ad intellectum possibilem, sicut species lapidis ad oculum. Tertium medium est, in quo aliquid uidetur, & hoc est res aliqua, per quam in cognitione alterius deuenimus, sicut in effectu uidemus causam, & in uisionem, uel contrarietur uidetur aliud, & hoc medium se habet ad intellectum sicut speculum ad uisum corporalem, in quo oculus aliquam rem uidet. Primum ergo medium & secundum non faciunt medietatem uisionem: immediate enim dicitur aliquid uidere lapidem, quamuis eum per speciem eius in oculo receptam, & per lumen uideat, quia uisus non fertur in hæc media tamquam in multibilibus, sed per hæc media fertur in unum uisibile, quod est extra oculum, sed tertium medium facit uisionem medietatem. Uisus enim prius fertur in speculum sicut in uisibile, quo mediante accipit speciem rei uisam specie, uel speculo. Similiter intellectus cognoscens causam causam, fertur in ipsum causatum sicut in quoddam intelligibile, ex quo transit in cognitionem cause. Et quia essentia diuina in statu, uel in effectibus suis cognoscitur, non uidemus eam immediate: unde in patria, ubi immediate uidebitur, tale medium penitus subtrahetur. Similiter etiam non est ibi medium secundum. Siquis species essentia diuine intellectum informans, quia quando aliquid uidet immediate per speciem suam, oportet quod species illa representet rem illam secundum complementum esse sue speciei, alias non diceretur res illa immediate uideri, sed quædam umbra eius, sicut si similitudo lucis in oculo fieret per modum coloris qui est lux obumbrata. Cum autem omne quod recipitur in aliquo, recipiatur in eo per modum recipientis, impossibile est in intellectu creato similitudinem diuine essentia recipi, quæ eam perfecte secundum totam suam rationem repræsentet. Unde si per aliquam similitudinem talem essentia diuina a nobis uideretur immediate, non uideretur essentia.

essentiam diuinam, sed quandam umbrā eius. Restat ergo quod solum primum medium erit in illa visione, scilicet lumen gloriæ, quo intellectus perficietur ad uidendum essentiam diuinam, de quo in psal 35. In lumine tuo uidebimus lumen. Hoc autem lumen non est necessarium ad hoc quod faciat intelligibile in potentia esse intelligibile in actu, ad quod est nobis necessarium lumen intellectus agentis, quia ipsa diuina essentia cum sit a materia separata, est per se actu intelligibilis, sed erit necessarium tantum ad perficiendum intellectum, ad quod etiam nunc lumen intellectus agentis ualet. Prædictum autem lumen gloriæ sufficienter perficiet intellectum, ad uidendum diuinam essentiam, eo quod ipsa essentia diuina totaliter lux intelligibilis est. Vnde de lumine gloriæ ab ea in intellectu descendens facit hoc respectu diuinæ essentia in intellectu, quod facit respectu aliorum intelligibilium, quæ non sunt lux tantum, sed species rei intellectæ simul & lumen: sicut si lux sensibilis per se existeret, ad eius uisionem sufficeret lumen oculum perficiens sine aliqua similitudine.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod aliquid dicitur determinatum dupliciter. Primo ratione limitationis. Alio modo ratione distinctionis. Essentia autem diuina non est quæ determinatur primo modo, sed secundo modo, quia forma non limitatur nisi ex hoc quod in alio recipitur, cui materia commentatur. In essentia autem diuina non est aliquid in alio receptum, eo quod esse eius est ipsa diuina natura subsistens, quod in d nulla realia contingit. Nam qualibet res alia habet esse receptum & sic limitatum: & id est quod essentia diuina ab omnibus distinguitur per hoc, quod est in alio non recipi: sicut si esset aliqua albedo existens non in subiecto, ex hoc ipso distingueretur a qualibet albedine in subiecto existente, quamuis in rōne albedinis non esset recepta, & sic neclimitata. Patet ergo quod essentia diuina non est quæ generale in essendo, cum sit ab omnibus alia distincta, sed solum in causando, quia id quod est per se, est eorum que per se non sunt. Vnde esse per se subsistens est causa omnis esse in alio recepti: & ita essentia diuina est intelligibile, quod potest determinare intellectum.

AD SECVNDVM dicendum, quod intellectus creatus sit actus ad uidendum diuinā essentia p lumen gloriæ & hoc sufficit, ut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod illud lumen gloriæ quāuis & ab essentia diuina, & ab intellectu sit differens per essentiam, non tamen facit mediatam uisionem, ut ex dictis patet.

AD QVARTVM dicendum, quod uisibilia non sunt lux tantum, & id eo oportet ad hoc quod uisus determinetur ad ea, quod non solum sit ibi lumen, sed et species rei uisæ. Essentia aut diuina est pure lux, & id non requirit aliquam aliam speciem quā ipsam lumen ut uideatur, sicut ex dictis patet.

ARTICVLVS II.

Utrum intellectus creatus possit simul plura intelligere.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quod intellectus creatus possit simul plura intelligere. Potentia enim sensitua cum sit materialis, est in se magis contracta quā intellectiua: sed sensus potest simul plura sentire, sicut sensus communis simul sentit album & dulce, dum eorū differentiam cognoscit: ergo intellectus multo fortius potest simul plura intelligere.

A ¶ 2 Præ. Plura intelligibilia possunt simul cognosci, in quantum sunt unum: sed omnia intelligibilia sunt unum, in quantum sunt intelligibilia. ergo omnia intelligibilia possunt simul cognosci.

¶ 3 Præ. Sicut se hēt intellectus in habitu ad intelligibile in habitu, ita se hēt intellectus in actu ad intelligibile in actu: sed intellectus in habitu simul plura intelligibilia cognoscit in habitu. ergo intellectus in actu simul plura intelligit in actu.

¶ 4 Præ. Ad cognitionem intellectus sufficit spēs rei intelligibilis in intellectu existēs: sed species intelligibiles non se impediunt, quin simul sint in intellectu, cum non sint contrariæ: ergo sunt a materia separata: ergo intellectus non impeditur quin possit simul plura intelligere.

¶ 5 Præ. Capacitas intellectus est maior quā cuiuscūque corporis: sed aliquod corpus est, in quo simul possunt plures species etiam contrariorum fieri, sicut patet quod in uno puncto aeris, in quo se intersecant due linee directæ a duobus uisibilibus ad duos uidentes, est species utriusque uisibilis. ergo multo fortius plures species actu possunt simul esse in intellectu, & ita intellectus potest simul plura intelligere.

SED CONTRA est, quod dicit Philosophus in 2. Topic. Contingit plura scire, intelligere uero unum solum.

RESPON. Dicendum, quod intellectus dupliciter aliquid intelligit, scilicet primo, & ex consequenti. Ex consequenti quidem contingit plura simul intelligere, in quantum habent ordinem ad unū intelligibile primum, & hoc contingit dupliciter. Vno modo, ex unitate eius quo intelligitur, sicut quā plura intelligibilia per unam spēm intelliguntur, sicut intellectus diuinus omnia simul uidet per unam essentiam suam, & eodem modo intellectus creatus uidens essentiam diuinam potest simul omnia uidere que per essentiam diuinam uideret. Alio modo, ex unitate eius quo intelligitur, scilicet quando plura intelliguntur ut unam, totū enim unum est primo intellectum, & illa plura sunt intellecta ex consequenti in illo, sicut cum intellectus intelligit lineam, simul intelligit partes lineæ, ut dicitur in 3. de anima. Et similiter eum intelligit propositionem, intelligit simul subiectum & prædicatum, & cum intelligit similitudinem, uel differentiam aliquorum, simul intelligit ea quorum est similitudo, uel differentia: sed quod intellectus simul intelligat plura intelligibilia primo, & principaliter, est impossibile. Cuius ratio est, quia intellectus per actum est omnino, & perfecte, res intellecta, ut dicitur in 3. de anima. Quod quidem intelligendum est non quod essentia intellectus fiat res intellecta, uel species eius, sed quia complete informatur per speciem rei intellectæ, dum eā actu intelligit. Vnde intellectum simul plura actu intelligere primo idem est, ac si res una simul esset plura. In rebus n. materialibus uidemus quod una res numero non potest esse simul plura in actu, sed plura in potentia, uel secundum dispositionem potest esse unum & idem. Idem n. aer est simul potentia aqua & ignis, & possunt etiam simul dispositiones ad utrumque quantum ad aliquid in esse eodem, sicut si aer ex una parte calefieret, & ex alia inspissaret: sed quod aer simul actu sit ignis & aqua, est impossibile, & similiter est quod aliquid sit simul actu lapis, & ferrū, quæ non uidentur contrariæ, sed disparata. Intellectus aut ex ipsa rōne suæ potentie est simul potentia oīa intelligibilia, sicut & sensus omnia sensibilis.

Quodlibet. S. Tho. F 4 Po.

D. 46.

D. 46.

ar. 16. & ar. 21. ad 4. & 119. q. 14. ar. 7. l. 1. p. 416. ar. 10. a.

Tex. 63.

Tex. 66.

119. ar. 10. & q. 14. ar. 7. l. 1. p. 416. a.